

סידור הגט

מאת: הרב חגי פנחס בר-גיורא

קביעת בשמות בני הזוג

כאשר בית הדין מחליט שיש לסדר גט, תחילה מברר בית הדין את שמות הבעל והאשה וכינוייהם (שרגילים לקרוא להם חבריהם) וכן את שמות אבותיהם וכינוייהם. בירור זה נעשה ע"י חקירת בני הזוג, וכן עדים, אף שהם קרובים לבני הזוג. חשיבות רבה לידיעת השמות המדויקים משום שבגט נכתבים שמות אלו, והיות והגט צריך להכתב לשם בני הזוג, טעות בכתיבת השמות גורמת לפסילת הגט. ולכן, בית הדין גם מברר לפני העדים והסופר, שהאיש והאשה העומדים לפניהם היו עד היום נשואים והם בני הזוג העומדים להתגרש.

תהליך סידור הגט לפי דרשות חז"ל

בתורה נצטוונו: "וכתב לה (בעלה) ספר כריתות ונתן בידה (של אשתו) ושלחה מביתו (דברים כד א). מפסוק זה למדו חכמינו ז"ל:
א. "וכתב" - שהגט יכתב בשביל אותו בעל שמגרש. לכן צריך לדייק בשם הבעל הנכתב בגט.
ב. "לה" - שהגט יכתב בשביל אותה אשה המתגרשת. לכן צריך לדייק בשמה הנכתב בגט.
ג. נלמד גם מפסוק זה שהגט צריך להחתם לשם הבעל והאשה.

עוד נלמד מפסוק זה שהגט צריך להנתן מתוך רצון הבעל ולא בכפיה.
א. בית הדין מוודא שהבעל מבין את ענין הגט: שאחר נתינת הגט תהא האשה מותרת לכל אדם (חוץ מלכהן), שכתובת הגט היא לשם הבעל והאשה, שהבעל והאשה מתגרשים מרצונם ושהבעל לא עשה שום מעשה מראש המבטל את הגט. חשיבות הידיעה שהבעל מגרש מרצונו נחוצה, משום שרק אז הגט חל.
ב. הברור שהבעל מגרש מרצונו נעשה ע"י חקירת הבעל: האם הוא מגרש מרצונו, והאם עשה נדר או שבועה או קנין לגרש או לא לגרש.

מה מבטלים לפני הגרושין?

בית הדין מורה לבעל לבטל לפני עדים "מודעות" שמסר על הגט. לשון הביטול היא: "שמעו אלי, אתם עדים שאני מבטל לפניכם כל מודעה ומודעה שיצאה ממני וכל דברים שאמרתי שאם יתקיימו יגרמו לביטול הגט, וכן פוסל אני כל עדים שיודעים שאמרתי כל דבר הפוסל את הגט וכו'".
הפירוש למילה "מודעה" הוא: מעשה שהבעל עושה כדי לבטל את הגט, כגון שאומר לעדים לפני נתינת הגט: "דעו שהגט שאני אתן מחר אני נותנו בכפיה, שבאמת אין רצוני לתת אותו". ואף אם הבעל טוען שלא התחייב, לגרש או לא לגרש, מתיר לו בית הדין את כל ההתחייבויות שאולי עשה ושכח.
יש להדגיש שאין בית הדין מבטל את ההסכמים שנעשו בין בני הזוג, שיחולו ביניהם אחר הגירושין, אלא בית הדין מבטל רק את ההתחייבויות לעשות את עצם הגירושין, שהרי הבעל צריך לגרש מרצונו ולא בגלל שום סיבה אחרת.
רבנו גרשום מאור הגולה אסר על הבעל לגרש את אשתו נגד רצונה, לכן בית הדין מסדר גט רק כאשר הבעל והאשה מסכימים.

סדר כתיבת הגט

א. "וכתב לה ספר כריתות" - שהאשה מתגרשת רק בגט כתוב.
ב. "ספר כריתות...ושלחה מביתו" - שיהא מפורש בגט שהוא כורת בין בני הזוג, שהאשה ניתרת לכל אדם ושהבעל משלח אותה ממנו ולא את עצמו ממנה.
ג. "וכתב ונתן" - אין לחתוך מנייר הגט לאחר כתיבתו, כי הגט צריך להיות מוכן לנתינה מיד אחר הכתיבה. הגט צריך להכתב בקולמוס, בדיו ועל נייר של הבעל, ולכן הסופר מקנה לבעל את הנייר והדיו לפני הכתיבה, שע"י זה הם שייכים לבעל.

1. בית הדין שואל את הסופר האם הנייר וכלי הכתיבה הם שלו, ואח"כ אומר הסופר לבעל שהוא נותנם לו במתנה גמורה. הבעל מקבלם ממנו ומגביה אותם שלושים ס"מ מעל השולחן כדי לקנות אותם, היות והגט צריך להכתב בחפצים של הבעל. אחרי שהבעל קיבל את הנייר וכלי הכתיבה, הוא אומר לסופר, בפני העדים, שהוא נותן לו את הנייר וכלי הכתיבה וממנה אותו לכתוב את הגט לשמו ולשם אשתו ולשם גירושין, וכן מצווה את העדים שיחתמו לשם גירושין לאשתו.

2. בית הדין מזהיר את המגרש שיעמוד ליד הסופר בזמן כתיבת הגט וחתימתו, ושם יצטרך לצאת לא ידבר שום דבר מענין הגט. הסיבה לכך היא כדי למנוע מהמגרש לחזור בו מציוויו לכתוב את הגט וכן שלא יבטל את הגט.

לכן, גם מרגע ציוויו לסופר לכתוב את הגט, אסור לבני הזוג להתיחד לבדם (כדי שזה לא יהיה גט ישן). היות והגירושין צריכים להיות מדעת בני הזוג, יש שמזהירים אותם שלא ישתו משקה משכר לפני הגירושין.

3. הסופר אומר לעדים שהוא יכין את הגט ויכתוב אותו לשם גירושין פלוני לפלונית, והעדים נמצאים ליד הסופר בכתובת הגט, לפחות בכתובת השורה הראשונה כדי לוודא שהסופר כותב לשמה, והסופר כותב בלי הפסק עד סוף הגט. העדים קוראים את הגט לפני שחותמים, וטוב שיחתמו רק אחר שהדיו יבש (כדי שלא יהיה כתב שיכול להזדיין). כל עד אומר לחבירו, לפני שחותם: "ראה שאני חותם לשם גירושין פלוני לפלונית". אחר החתימה מייבשים את הגט.

4. בית הדין קורא את הגט, ואם יש בו טעות אז הוא מורה לבעל שיצוה לסופר לתקן את הטעות. אחר כך הבעל נחקר שוב אם הוא מגרש מרצונו, וכן מבטל שוב את המודעות (חזרה זו היא כדי לוודא שהבעל לא ביטל את הגט בשעת כתיבתו). הסופר והעדים נחקרים ע"י בית הדין: האם מכירים את הבעל, והאם הוא ציווה להם לכתוב ולחתום, והאם זה הגט שהם כתבו וחתמו, והאם הם כתבו וחתמו לשם גירושין פלוני לפלונית, והאם העדים שמעו שהבעל ציווה לסופר לכתוב, וכן כל עד נחקר אם הוא ראה את חבירו חותם, וכן האם חבירו ראה אותו חותם.

סדר נתינת הגט

א. "ונתן בידה" - שהבעל (או שלוחו) צריך לתת את הגט לאשה ולא שהיא תיקח בעצמה, לכן אין לאשה למשוך את הגט בשעת קבלתו.

"ונתן בידה" - שהאשה מתגרשת רק כאשר הגט ניתן לידה, ליד שלוחה או לחצרה.

ב. "ספר כריתות ונתן בידה" - הגט צריך להנתן לשם גירושין, ולא לשם דברים אחרים, כגון שטר חוב. לכן, הבעל אומר בשעת נתינת הגט שהוא מגרש את אשתו, שע"י כך הוא מברר שבאמת הוא נותן את הגט לשם גירושין.

1. בית הדין מורה לאשה שתוריד את הטבעות מאצבעותיה (כדי שלא יחצצו בין הגט לידה) ומוודא שמתגרשת לרצונה, ומודיע לה שאחר הגירושין היא מותרת להנשא לכל אדם חוץ מלכהן, שאסורה לו גרושה. כן בית הדין מוודא שהענינים הכספיים ביניהם סודרו.

2. בית הדין מורה למגרש לצוות לעדי החתימה שיהיו גם עדי מסירה, וכן מורה לאשה שתפתח את שתי ידיה בצורה מקבילה לרצפה, ושלא תסגור את ידה על הגט לפני שהבעל יעזוב את הגט.

הבעל אומר לאשה בשעת הגירושין: "הרי זה גיטך והתקבלי גיטך זה, והרי את מגורשת בו ממני מעכשיו והרי את מותרת לכל אדם".

אחר שהאשה קיבלה את הגט היא מרימה אותו, ואחר כך טומנת אותו תחת הבגד שעל ליבה והולכת ד' אמות (כשני מטר) כדי שידעו שהיא גרושה וכן בשביל שהאשה תקנה את הגט קנין גמור.

אחר כך בית הדין קורא שוב את הגט וכן חוזר שוב וחוקר את העדים והסופר, ומורה לבעל לתת לסופר במתנה, את כלי הכתיבה והנייר שנשארו. אחר הגירושין בית הדין מודיע לאשה שאסור לה להתחתן תוך 92 יום, שלכהן היא אסורה לעולם, ושאסור למגרש ולמתגרשת להתייחד בינם לבין עצמם לעולם.

"מעשה בית הדין"

אחר הגירושין בית הדין קורע את הגט, וזה סימן שהאשה קיבלה את הגט והיא גרושה. אחרי הגירושין כותב בית הדין "מעשה בית הדין", שהוא אישור על הגירושין, שבו חתומים כל דייני בית הדין.

תרגום לשון הגט

1	בשני בשבת בשלושה ימים לירח סיון שנת חמשת אלפים ושבע מאות
2	וארבעים ותשע לבריאת העולם למנין שאנו מונים כאן בעיר ירושלים
3	היושבת על מי השילוח ועל מי בורות, אני פלוני הנקרא פלוני בן פלוני
4	הנקרא פלוני העומד היום בירושלים הנזכרת וכל שם אחר וכינוי שיש לי
5	ולאבותי ולמקומי, חפצתי ברצון נפשי מבלי שאני אנוס ועזבתי ושלחתי
6	וגרשתי אותך לך את אשתי פלונית הנקראת פלונית בת פלוני הנקרא
7	פלוני העומדת היום בירושלים הנזכרת וכל שם אחר וכינוי שיש לך
8	ולאבותיך ולמקומך, שהיית אשתי מקודם לכן ועתה שלחתי ועזבתי וגרשתי
9	אותך לך שתהיי רשאית ושולטת בעצמך ללכת להנשא לכל איש שתרצי ואדם
10	לא ימחה בידיך (משמי) מהיום הזה ולעולם והרי את מותרת לכל אדם. וזה
11	יהיה לך ממני ספר גירושין ואגרת עזיבה וגט כריתות
12	כדת משה וישראל

פלוני הנקרא פלוני בן פלוני עד
פלוני הנקרא פלוני בן פלוני עד
נוהגים שבגט יהיו שתיים עשרה שורות (כגימטריה של המילה גט) ואורכו ארוך מרוחבו.